

Ülkemizde Maden Rezerv ve Kaynaklarının Araştırılması

Kadem Ekşi
UMREK Yönetim Kurulu Üyesi
Jeofizik Mühendisi
kademeksi@ematurkey.com

Bir maden sahasında yapılan arama ve buna bağlı olarak yapılan değerlendirme çalışmaları sonucunda, yata-

ğın yalnızca tenör ve rezervi değil diğer (fiziksel, kimyasal, jeolojik, mineralojik, teknik, teknolojik ekonomik, yasal, çevresel, sosyal vb.) tüm karakteristiklerinin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Böylelikle, madenlerin kaynak, rezerv ve kalitesi ile maden yatağı hakkında detaylı tüm bilgileri elde edilmiş olmaktadır. Madencilik sektörü ara-malar sonucunda ortaya çıkarılacak varlığın nice-lik ve niteliklerinin belirlenmesindeki zorlukların yanı sıra yatırım tutarının yüksek olması nedeniyle de büyük bir risk taşımaktadır. Bu riskin azaltılması, maden araştırmalarının her safhasında bilim ve teknoloji ışığında yapılan çalışmalarla ve sonrasında yapılacak güvenilir bir raporlama sistemi ile mümkündür.

Maden Araştırma Raporları ve Standartları

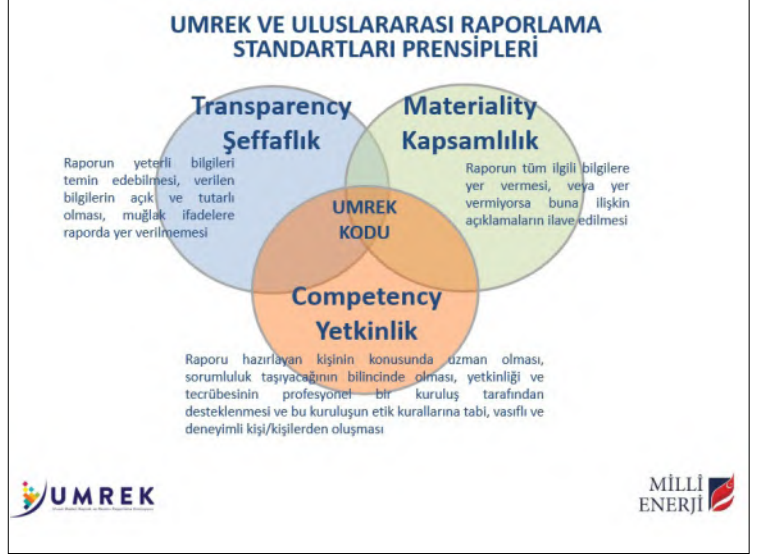
Maden arama ve üretimi sırasında yapılan çalışmaların belirli uluslararası standartlara uygun olarak yapılması, analizlerin akredite laboratuvarlarda şeffaf bir şekilde yapıldıktan sonra tüm verilerin birleştirilerek Yetkin Kişiler tarafından raporlanması, dünya üzerindeki tüm madencilik sektör grupları ve finans kuruluşları tarafından kabul görmektedir. Dünya ticaretinde madencilik yatırımlarının yükselen trendi, uluslararası kabul edilebilir bir rezerv ve/veya kaynak sınıflandırma sisteminin oluşması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Dünyada halen farklı isim ve tanımlamalarla çok sayıda rezerv ve/veya kaynak sınıflandırılmaları kullanılmaktadır (JORC, PERC, SAMREC, SME vb.). Madencilik sektörünün kalkınma planlarının güvenilir veriler temelinde yükselmesi, sektörün ekonomik gücünü artırırken sürdürülebilir politikaların da hayata geçmesinin önündeki

engelleri kaldıracaktır. Bu nedenle, yerkabuğunda doğal halde bulunan madenlerin tanımlanması ve sınıflandırılması oldukça önemlidir.

Raporlama standartları; borsa ve mali kuruluşlar tarafından, maden arama sonuç-

Kadem Ekşi

ları, maden kaynakları ve/veya rezervlerinin, üretimlerinin kamuoyuna rapor edilebilmesi için gerekli asgari standartlar ve bu konuda en iyi uygulamaları tanımlamaktadır. Dünya genelinde tutarlı raporlama standartları geliştirmek ve yayımlamak amacıyla faaliyet gösteren uluslararası bir kuruluş olan CRIRSCO (Uluslararası Maden Rezerv Raporlama Standartları Komitesi) şablonu gözetilerek ve aynı şablonda yer alan standart tanımlarla uyumlu hale getirilerek UMREK Kodu geliştirilmiştir. Bu kod bankalar, borsalar, devlet ve diğer paydaşlar için tek piyasa raporlama standardı olacaktır.

UMREK Kuruluşu

7 Eylül 2016 tarih ve 29824 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 6745 sayılı "Yatırımların proje desteklenmesi ile bazı kanun ve kanun hükmünde kararnemelerde değişiklik yapılmasına dair" torba kanununun 38. Maddesi ile de 3213 sayılı kanununa ek 14. maddenin eklenmesi ile de maden sahalarında yapılan maden arama ve işletme faaliyetlerin uluslararası standartlara uygun raporlanması ve bu raporlamaların doğru, güvenilir ve şeffaf olmasını sağlamak amacıyla kısa adı "UMREK" olan "Ulusal Maden Rezerv ve Kaynak Raporlama Komisyonu" kurulmuştur.

UMREK sisteminin kurulması ile;

- Madencilik faaliyetleri sonucunda elde edilecek verilerin güvenilirliği, takibi ve gelişmesi sağlanacaktır.
- Yerli ve yabancı yatırımcılar güvenilir madencilik verileri üzerine yatırımlarını yapabileceklerdir.
- Doğal kaynaklarımızın değerlendirilmesi, yönetilmesi ve planlanması sağlanabilecektir.

UMREK VE ULUSLARARASI RAPORLAMA TERMİNOLOJİSİ

Arama Sonuçları, Maden Kaynakları ve Maden Rezervleri Arasındaki Genel İlişki

İşma verisi artık uluslararası standartlarda ve tüm dünyada geçerli UMREK kodu ile raporlanacak. UMREK kodu finans kuruluşları, sektörün tüm paydaşları ve kamu için ortak ve yegane piyasa raporlama standardı olacak. Böylece raporlara ilişkin uluslararası güvenin sağlanması ve korunmasını da teminat altına alacağız."

CRIRSCO'ya katılmak, nitelikli Türk profesyonellerinin uluslararası alanda kabul görmesine izin vermektedir. Bir kişinin yetkinliği, elde ettiği üniversite derecelerinden daha çok deneyimlerine bağlıdır. Bir kişinin tanınmış profesyonel kuruluş üyeliğinin bulunması veya onlar tarafından tanınması da önem arz etmektedir. Bu sayede bu kişiler gerçek bir profesyonel çalışma etiğine sahip olacaktır. Ayrıca, UMREK Sistemi ile Türk profesyonelleri Türkiye'deki herhangi bir kamuya açık

piyasa raporunda yabancı profesyonellerin yerini alabilecek ve dünyanın herhangi bir yerinde danışmanlık hizmeti verebilecektir. Bu tür başarı örnekleri, ulusal profesyoneller için ahlaki çitayı da yükseltecektir.

UMREK Kodu

UMREK Kodu, Türk profesyonellerinin uluslararası tanınırlık kazanmasına yardımcı olacak ve UMREK Türkiye'yi CRIRSCO'da 13. üye olarak temsil edecektir. CRIRSCO'ya (Maden Rezervleri Uluslararası Raporlama Standartları Komitesi) üye olunması, Türkiye'nin uluslararası kabul görmüş UMREK Kodu'nu kullanabileceği anlamına gelmektedir. Ülkemiz için maden rezervleri ve kaynaklarının kamuya açıklanmasına ilişkin uluslararası kabul görmüş bir koda sahip olunması, ülkemiz madencilik sektörü için büyük bir başarı olacaktır. UMREK Kodu borsa, bankalar ve madencilik sektörünün geniş desteğini sağlamıştır.

UMREK Kodu'na göre yazılan piyasa raporlaması, ilgili proje için veya ilgili şirketteki potansiyel yatırımcılardan finansman sağlamayı planlayan şirketler için riskleri azaltmayı amaçlamaktadır. UMREK Kodu, bütünü ile CRIRSCO şablonuna dayanan 66 maddeye, bir şemaya, iki tabloya ve beş eke sahiptir. CRIRSCO'nun 11 üyesinin 22 temsilcisi tarafından 2018 Nisan ayında onaylanmıştır.

CRIRSCO Üyelik Süreci

Bu süreç 2012 yılında Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından Türkiye'nin CRIRSCO'ya aktif katılımı ile beraber, her iki tarafın da temel faaliyetlerini ve uzun vadeli menfaatlerini göz önünde bulundurarak CRIRSCO ile niyet protokolü imzalanmasına müteakip başlamış olup; zaman içinde yapılan çalıştaylar ile CRIRSCO üyelik sürecinin sağlıklı yürütülmesinin temini amacıyla önemli gelişmeler katedilmiştir. UMREK, CRIRSCO'nun Avrasya'daki ilk, dünyadaki 13. üyesidir.

05 Haziran 2018 tarihinde İstanbul'da yapılan UMREK-CRIRSCO üyelik toplantısına dönemin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak üyeliğin önemini şöyle ifade etmiştir:

"CRIRSCO üyeliğiyle beraber, maden sahalarımızda yapılan arama ve işletme faaliyetlerine ait sondaj, analiz, test ve her türlü ça-

Enerji ve Tabii Kaynaklar Eski Bakanı Berat Albayrak

UMREK ile Bağlantılı Finansman/Borsa Hususları

Yabancı şirketler, sermaye piyasalarını kullanıp borsadan elde ettikleri fonlarla Türkiye veya başka ülkelerde maden ruhsatları alabilirken, Türk şirketleri sermaye piyasasını çok az kullandığından bu imkana sahip değildir. Güçlü bir sermaye yapısı için, Türkiye'deki madencilik şirketlerinin halka açılmaya teşvik edilmesi ve Borsa İstanbul'da işlem görmesinin özendirilmesi önem arz etmektedir. Fiziki olarak alımı, satımı, saklaması sorun olan, altın, gümüş, bakır gibi madenleri doğrudan veya mal piyasalarında kaydı olarak almak yerine ağırlıklı olarak bu madenleri işleten firmaların hisse senetlerine yatırım yapmak yurt dışındaki yatırımcılar arasında popüler bir yöntemdir. Borsa İstanbul'da şu anda, işlem gören BIST Madencilik Endeksi XMADN'de 4 madencilik şirketi vardır. (KOZAA, KOZAL, PRKME, IHLGM, IPEKE) Kanada Toronto borsalarında ise 1.400'den ▶

Mithat Cansız (UMREK Başkanı), Berat Albayrak (Enerji ve Tabii Kaynaklar Eski Bakanı), Neil Wells (CRIRSCO Başkanı)

fazla madencilik şirketi işlem görmektedir. Bu şirketlerin 12'sinin Türkiye'de de işlettikleri madenler bulunmakta ama bu şirketlerin hiçbiri BIST'e kote değildir.

UMREK ile Sermaye Piyasalarında Maden Kaynak ve Rezervlerin Değerlemesi

- Maden kaynak ve rezerv değerlemesi sırasında,
 - › İlk halka arz ve sonraki aşamalarda maden şirketinin değerinin tespiti
 - › Maden kaynak ve rezervleri veya bunlara ilişkin lisansların alım/satımı
 - › Maden varlıklarının aktifleştirilmesi, değerlendirilmesi/değer düşüklüğü, faydalı ömür ve amortisman
 - Maden kaynak ve rezervlerin değerinin objektif ve doğru bir şekilde tespiti
 - › Bilginin ihtiyaca uygunluğunun artırılması
 - › Bilginin güvenilirliğinin artırılması
 - › Maden şirketlerinin sermaye piyasaları vasıtasıyla fon temininin kolaylaştırılması
 - Özel durum ve finansal raporlar ile kamuyu aydınlatma konusunda,
 - Borsa şirketlerinin daha şeffaf ve kurumsallaşma gösteren yapıya dönüştürülmesi,
- konularında bütün paydaşlar için etkin, hızlı, güvenilir, ekonomik bir ortam sağlayacaktır. Bu hususta (SPK) ile (BDDK) karar ve tavsiyeleri aşağıda sunulmuştur.

SPK'nın 21.09.2017 Tarih ve 34/1151 Sayılı UMREK Kararı

"Kurulumuzun 2003/34 sayılı Haftalık Bülteninde yayımlanan gayrimenkuller dışındaki varlıklara yönelik değerlendirme hizmetlerine ilişkin Kurulumuzun 17.07.2003 tarih ve 37/875 sayılı Kararı kapsamında sermaye piyasasında yapılacak değerlendirme hizmetlerinde, maden arama, maden kaynak ve maden rezerv tahmin sonuçlarının raporlanmasında, maden ruhsatının değerlendirmesinde, maden kaynak ve maden rezervlerinin değerlendirilmesinde, 01.01.2018 tarihinden başlamak üzere Ulusal Maden Kaynak ve

Rezerv Raporlama Komisyonu tarafından yetkilendirilmiş kişiler tarafından hazırlanan raporlar esas alınır."

BDDK'nın UMREK Tavsiyesi

Bankalar/Katılım Bankaları ve Finansal Kurumlar Birliği üyesi banka ve şirketlerin kredi süreçlerinin ve/veya diğer iş ve işlemlerinin değerlendirilmesinde, maden sahalarında yapılan Maden Arama, Maden Kaynak ve Maden Rezervlerinin uluslararası standartlara uygun raporlanması ve bu raporların doğru, güvenilir ve şeffaf olmasını sağ-

lamak amacı ile kurulan UMREK tarafından yetkilendirilecek kişilerce hazırlanan raporların dikkate alınması tavsiye kararı alınmıştır. Banka kredileri için de UMREK standartları esas olacaktır.

Ülkemiz için UMREK

Teknik altyapısı olmayan yatırımcıları ve/veya danışmanlarını bilgilendirici nitelikte; riskleri, fırsatları kapsayıcı madencilik yatırımını tüm yönleriyle, olası belirsizlikleri değerlendirebilme imkanına sahip olan, UMREK Raporlama Standartları ile uyumlu, Yetkin Kişi Piyasa Raporları ile, maden kaynaklarımızın daha verimli şekilde işletilmesi, ekonomiye kazandırılması, bankalarca sağlanacak finansmanın artırılması ve Türkiye'de emtia piyasalarının gelişmesine katkı sunulması konularında UMREK ile büyük kazanımlar ortaya çıkacaktır.

Sonuç olarak UMREK, ülkemizdeki madencilik sektöründe, kaynakların araştırılması ve işletilmesi konularında doğru raporlama ortamının sağlanması ve sektörde çalışan teknik personelin niteliklerinin sınıflandırılması, sektörel bazda eğitimin gelişimini sağlayacak vizyonu ile hizmet verecektir. ●

umrek.com.tr

